

STORTINGET

Innst. 196 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:58 S (2024–2025) og Dokument 8:75 S (2024–2025)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om nei til EUs fjerde energimarkedspakke, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke

Til Stortinget

Bakgrunn

Dokument 8:58 S (2024–2025)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.
- Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Dokument 8:75 S (2024–2025)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken)

innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.

- Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.
- Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommissjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har besluttet å behandle Dokument 8:58 S (2024–2025) og Dokument 8:75 S (2024–2025) i én innstilling. Komiteen har i brev av 6. februar og 13. februar 2025 til Energidepartementet ved statsråd Terje Aasland bedt om en vurdering av representantforslagene. Statsråd Aaslands uttalelse til representantforslagene følger av vedlagte brev av hhv. 18. februar og 19. februar 2025. Komiteen inviterte til skriftlig høring i begge saker og mottok hhv. fire og ett høringsinnspill. Sakens dokumenter inkludert høringsinnspillene er tilgjengelige på sakenes sider på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Jan Tore Sanner, Bård Ludvig Thorheim, Michael Tetzschner og Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Lisa Marie Ness Klungland og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Dokument 8:58 S (2024–2025) fra representanter fra Senterpartiet om nei til EUs fjerde energimarkedspakke, og Dokument 8:75 S (2024–2025) fra representanter fra Rødt om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke. Komiteen viser til at EUs fjerde energimarkedspakke fra 2018 omtales som «Ren energi-pakken» og består av åtte direktiver og forordninger. Disse er styringsforordningen, fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet, bygningsenergidirektivet, ACER-forordningen, elmarkedsdirektivet, elmarkedsforordningen og risikoberedskapsforordningen. Komiteen viser til at disse direktivene og forordningene er EØS-relevante.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at «Ren energi-pakken» fra 2018 består av til sammen åtte direktiver og forordninger. Flertallet støtter regjeringens beslutning om å ta inn fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet, som verken handler om strømutveksling eller har noen elementer av myndighetsoverføring. Flertallet mener det er i Norges interesse å innlemme de tre direktivene nå, som i stor grad er i tråd med gjeldende politikk eller uten betydelige konsekvenser.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til markeds- og forbrukerdelen av fjerde energimarkedspakke, som i tillegg til risikoberedskapsforordningen består av elmarkedsdirektivet, elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen. Også disse EU-reglene er EØS-relevante, og regjeringen har slått fast at det ikke skal legges ned et såkalt veto mot disse.

Dette flertallet påpeker videre at Høyesterett har gjort en grundig vurdering av myndighetsoverføringen som fant sted i forbindelse med innlemmelsen av tredje energimarkedspakke i EØS-avtalen, og fastslår

blant annet at ACER/ESA ikke kan bestemme om det skal bygges nye utenlandskabler, eller forby restriksjoner på eksport av kraft. Heller ikke strømpriser kan ACER/ESA fastsette. Strømprisene er en funksjon av en rekke forhold, som overføringskapasitet, værforhold og prisen på annen energi.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt er bekymret for at innlemmelse av enkelte rettsakter, eller hele pakken, tilrettelegger for ytterligere rettsakter som gir økt markedsintegrering inn i et dysfunksjonelt europeisk energisystem. Disse medlemmer er svært kritiske til denne utviklingen og er bekymret for at hvis vi først aksepterer tilsynelatende uproblematisk eller mindre problematiske direktiver og forordninger, vil vi ikke kunne forhindre fremtidige revisjoner som ikke er til fordel for Norge.

ACER er en sentral aktør i videreutviklingen av EUs energimarked, og innenfor kraftmarkedsreguleringen er de et organ med stor betydning. ACERs virkning overfor Norge handler i stort om en tvistemekanisme ved uenigheter mellom medlemslandene. Ved dette mandatet ligger ikke lenger skjebnen til gitte sak i Norges hender. Dette fremholder disse medlemmer som problematisk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det i representantforslaget foreslås å starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER. Det norske kraftsystemet har lenge vært en integrert del av det europeiske kraftsystemet. ACER-forordningen er en av flere rettsakter som samlet utgjør et sammenhengende regelverk for energimarkedet i EU. Dersom Norge skulle gå tilbake på beslutningen om å innlemme ACER-forordningen i EØS-avtalen, måtte vi i så fall komme til enighet med EU (inkl. medlemslandene), Island og Liechtenstein om å endre den allerede inngåtte EØS-komitebeslutningen om tredje energimarkedspakke. EØS-avtalen er basert på tillit mellom partene. Dersom Norge ikke står ved sine forpliktelser, kan vi heller ikke forvente at de andre partene står ved sine på områder som er vanskelige for dem. ACER er en tilsynsmyndighet for energimarkedet og et samarbeid mellom energiregulatorer i Europa. Reguleringsmyndigheten for energi i NVE (RME) deltar fra norsk side, ikke som medlem, men som deltager med talerett. RME deltar i flere grupper og komiteer som diskuterer den videre utviklingen av EUs energimarked. Deltagelse i ACER gir oss informasjonstilgang og innflytelse. Norge har lang erfaring og stor kompetanse på området, og norske innspill blir i stor grad hensyntatt i ACER-arbeidet. Disse medlemmer mener derfor at forslagene svekker norske interesser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre mener nasjonal kontroll over energiressursene har vært avgjørende for utvikling og vekst i alle deler av landet, og at det er viktig at Norges naturgitte ressurser også i fremtiden skal kunne være en konkurransefordel for norsk industri, samt bidra til rimelig strøm for folk i Norge. Disse medlemmer understreker at Norges samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen ikke er til hinder for dette, og at innlemmelsen av EUs tredje energimarkedspakke, som ble vedtatt av Stortinget 22. mars 2018, verken har innskrenket Norges mulighet til å styre kraftpolitikken til beste for husholdninger og industri i Norge, eller har svekket den nasjonale og den folkevalgte kontrollen over norsk kraftpolitikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at i en situasjon med stor ustabilitet i de europeiske kraftmarkedene vil imidlertid ikke regjeringen innføre markedsregelverket i Ren energi-pakken. Det er en situasjon med høye og ustabile kraftpriser i Europa, blant annet med bakgrunn i bortfallet av russiske energiforsyninger. Kraftsystemene i Europa har også gjennomgått store endringer med nedlegging av regulerbar kraftproduksjon og økt utbygging av væravhengig produksjon. Det europeiske kraftsystemet er derfor mer sårbart for endringer i værforhold, og for uforutsette hendelser som kan gi knapphet på kraft. Det pågår arbeid med å følge opp disse utfordringene, både på EU-nivå og i EUs medlemsland, og disse medlemmer er enige i regjeringens vurdering av at før vi knytter oss tettere til EUs kraftmarked, bør regjeringen vurdere resultatene av EUs arbeid for å bedre konkurransekraften og legge til rette for lave og stabile energipriser.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at EUs fjerde energimarkedspakke består av fire forordninger og fire direktiv som utvider og erstatter tidligere kraftmarkedspakker og også gir nye regler på energiområdet.

Disse medlemmer peker på at Norges samarbeid med EU har blitt svært omfattende siden EØS-avtalen ble inngått, også på områder som ikke kommer inn under de fire friheter. På energiområdet er regelverket i stadig utvikling, og blir etter disse medlemmers oppfatning stadig mer inngripende i det nasjonale handlingsrommet. EU-kommisjonen har uttrykt klare forventninger ved flere anledninger om at Norge raskt slutter seg til inngripende rettsakter. Disse medlemmer understreker at norsk energipolitikk må utformes i nasjonale demokratiske prosesser, og at den ikke skal overstyres fra Brussel. Norge må derfor ta en aktiv rolle i å tilpasse EUs EØS-relevante rettsakter til norske inter-

esser og forhold, bruke handlingsrommet i EØS-avtalen, og om nødvendig benytte vetoretten.

Disse medlemmer mener det er avgjørende å ivareta norsk politisk styring i forvaltningen av våre naturressurser og tilhørende markeder. Det er en viktig forutsetning for å utvikle lønnsomme arbeidsplasser og industri, samt sikre verdiskaping og langsiktig forvaltning i tråd med norske interesser. Dagens energi- og konkurransesituasjon i Europa, blant annet belyst av Draghi-rapporten om europeisk konkurransekraft (9. september 2024), er en påminnelse om hvor viktig forutsigbar og trygg tilgang til rimelig energi er for et land.

Disse medlemmer viser til at Norge har vært en del av et nordisk og europeisk kraftsamarbeid i mange tiår. Landene baserte seg på en energipolitikk hvor man i hovedsak var i energimessig balanse, men kunne utveksle balanse- og overskuddskraft når det var tilgjengelig. Dette har endret seg drastisk i løpet av de siste årene, og situasjonen fremover må vurderes i lys av dette.

Disse medlemmer viser til at EUs fjerde energimarkedspakke utvider reglene om et felles kraftmarked i EU. Dersom Norge vedtar denne pakken, vil Norge bli fullt ut integrert i EUs felles kraftmarked. Disse medlemmer mener at resultatet blir mindre politisk kontroll som videre vil begrense muligheten til å bruke politiske virkemidler for å redusere problemer med høyere og mer ustabile strømpriser i Norge. Gjennom EUs fjerde energimarkedspakke gis EUs energibyrå, ACER, økt myndighet til å fatte vedtak om forhold som påvirker krafthandel over landegrensene, noe som svekker den politiske styringen i kraftpolitikken.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at Norge må si nei til EUs fjerde energimarkedspakke og EUs energibyrå, ACER. Disse medlemmer viser til Innst. 277 S (2022–2023) og Innst. 368 S (2023–2024), hvor forslag om fjerde energimarkedspakke ble behandlet. Under behandlingen ga disse medlemmer uttrykk for at de kommer til å fortsette arbeidet for å bevare norsk suverenitet i energispørsmål og for å styrke nasjonal kontroll over naturressursene og kraften som produseres basert på dem.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.»

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet deler bekymringen til forslagsstillerne angående fjerde energimarkedspakke. Den europeiske konkurransekraften har over lengre tid blitt svekket som følge av EUs politikk. Disse med-

lemmer mener dette har en direkte sammenheng med den stadig økende reguleringsgraden i EU. Samtidig er det en usikker sikkerhetspolitisk tid der samhandling med Europa er viktig, men ikke på bekostning av norsk konkurransekraft og autonomi.

Samtidig blir reglene for implementerte direktiver og forordninger stadig strengere ved hver revisjon. Disse medlemmer peker på EUs nyeste versjon av fjerde energimarkedspakke, vedtatt i 2024, som et skremmende eksempel som kan vise seg svært inngripende i det norske samfunn.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil påpeke at det ikke er tilstrekkelig å se på hva som står i de enkelte direktivene, men at man må vurdere konsekvensene av å innlemme stadig flere områder i EØS-avtalen, for eksempel konsesjonsprosesser for elektriske anlegg som i fornybardirektivet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.»

«Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommisjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Stortinget 22. mars 2018 vedtok å innlemme rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken til EU, i EØS-avtalen, og sluttet Norge til EUs energibyrå ACER (Innst. 178 S (2017–2018), jf. Prop. 4 S (2017–2018)). Norge ble tettere knyttet til det europeiske kraftsystemet, og overvåkingsorganet EFTA Surveillance Authority (ESA) har nå myndighet til å fatte vedtak om landets etterlevelse av en rekke regelverk. Disse medlemmer viser til at ACER, gjennom ESA og Reguleringsmyndigheten for energi (RME), blant annet kan treffe vedtak om kostnadsfordeling og strømflyten i mellomlandsforbindelsene.

Disse medlemmer understreker at flere kommisjonsforordninger, som Norge er blitt tilsluttet siden vedtaket av tredje energimarkedspakke, sammen med

EØS-avtalens hovedregler, i realiteten innskrenker det politiske handlingsrommet for å styre norsk kraftpolitikk i tråd med interessene til norske forbrukere og norsk industri. Håndhevings- og vedtaksmyndighet over landets energisektor har gjennom disse tettere tilknytningene til EU blitt flyttet lenger unna de folkevalgte i Norge.

Disse medlemmer understreker at nasjonal kontroll over bruken av egne naturressurser, både gjennom eierskap og gjennom regulering, har gjort Norge til et av de beste landene å bo i. Det har lagt grunnlag for et samfunn med høy grad av tillit og stor grad av likhet. Framsynte politiske grep har tidligere sikret landet råderett over vannkraften og petroleumsressursene. Disse medlemmer mener at denne tradisjonen er truet. Suverenitetsavståelsen som ble vedtatt i 2018, gjorde Norge langt på vei til en del av EUs energiunion, hvor målet er fri flyt av strøm og likest mulig strømpriser.

Disse medlemmer mener denne utviklingen har forandret Norge. Prisen på elektrisitet har tidligere vært betydelig lavere enn i andre land i Norges nærhet. Økt prissmitte, som vi har fått med stadig flere utenlandskabler og økt eksportkapasitet, svekker norsk industri, fører til tapte arbeidsplasser og blir dyrt for husholdningene. Innlemmelsen i EUs energiunion bidrar til at denne politiske kursen ligger fast. Disse medlemmer mener at avståelsen av politisk handlefrihet i kraftpolitikken er et demokratisk problem som må reverseres.

Disse medlemmer viser til at med fjerde energimarkedspakke kommer det store oppdateringer av reglene om elektrisitetsmarkedet i form av nye regler om nettverkskoder og en rekke andre tiltak for å bedre kraftflyten samt økte krav til beredskap, hvor markedsstyring er hovedregelen. ACER får utvidet myndighet, blant annet knyttet til godkjenning av vilkår og metoder og håndheving av elektrisitetsforordningen. ACER kan også fatte vedtak om flere forhold som påvirker handel over landegrensene, deriblant inndelingen av prisområder.

Disse medlemmer viser til at fjerde energimarkedspakke også vil legge strengere begrensninger på markedsinngrep, blant annet ved at det fastsettes juridisk at markedet som et minimum skal ha tilgang til 70 pst. av kabelkapasiteten, og ved at regulering av strømprisen forbys. Pakken inneholder også endringer i fornybardirektivet. Endringene skal gjøre det lettere for utbyggere å få konsesjon, med krav om tidsfrister for konsesjonsbehandling. Fornybardirektivet pålegger videre land å utvide ordningen med opprinnelsesgarantier, noe som svekker norsk industris konkurransevne og åpner for grønnvasking av industri i EU som går på kull- og gasskraft. Disse medlemmer understreker at å videreføre og utvide ordningen med opprinnelsesga-

rantier er stikk i strid med Hurdalsplattformen, som sier at ordningen skal fjernes.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Støre har varslet at den vil fremme tre av direktivene i pakken for behandling på Stortinget våren 2025, og i Europautvalgets møte 6. mars bekreftet de at de ville få direktivene vedtatt på EØS-komiteens møte i juni. Regjeringen signaliserer samtidig at den ikke vil ta stilling til resten av pakken. Å legge ned veto har de blankt avvist. Regjeringen ga også uttrykk for å akseptere at innføringen av bygningsdirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og fornybardirektivet fra 2018 ville bety at de oppdaterte og mer omfattende versjonene av direktivene fra 2023 etter hvert skal inn i EØS-avtalen og norsk lov.

Disse medlemmer mener en slik fremgangsmåte er uheldig, fordi Stortinget ikke får se direktivene og forordningene i sammenheng. Direktivenes samlede overføring av makt til EU og utvidelsen av EØS-avtalens virkeområde må ses i sammenheng med den gradvise innføringen av EUs rettsakter på energiområdet. Selv om hver enkelt rettsakt ikke utgjør en stor avståelse av suverenitet til overnasjonale organer, bidrar rettsaktene mye til dette samlet. Dette bør være en del av myndighetenes vurdering av rettsaktene.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er avgjørende for Norges klima- og energipolitikk at hele «Ren energi-pakken» fra 2018/2019, inkludert de reviderte versjonene av rettsaktene, innlemmes i EØS-avtalen og implementeres så raskt som mulig. Disse medlemmer viser til at en fortsatt trenering av implementeringen vil medføre at Norge går glipp av viktige støtteordninger, forutsigbare rammevilkår for næringslivet og styrkede forbrukerrettigheter.

Disse medlemmer viser til at pakken blant annet består av styringsforordningen, som samordner energi- og klimapolitikken, både nasjonalt og i sammenheng med EUs mål og Parisavtalen. Forordningen stiller krav om utarbeidelse av nasjonale energi- og klimaplaner (NECPs), som oppdateres regelmessig og legger grunnlaget for helhetlig planlegging og oppfølging. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Riksrevisjonens nylige kritikk av Energidepartementets manglende samordnede og helhetlige planlegging av strømmettet i Dokument 3:7 (2024-2025) Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømmettet. Riksrevisjonen har kritisert at

«manglende nettkapasitet hindrer næringsutvikling, bremser omstillingen til lavutslippssamfunnet og har bidratt til nasjonale prisforskjeller»,

og mener departementet ikke har gjennomført nødvendige endringer i virkemidler eller tiltak for å sikre tilstrekkelig kapasitet. Disse medlemmer påpe-

ker at Klimastatus og -plan viser framdrift i klimapolitikken, hvordan planen fra i fjor (2024) har blitt forsterket og hvordan vi ligger an til å nå klimamålene. Den gir imidlertid ikke svar på hvordan vi skal sikre tilstrekkelig kraft for å gjennomføre utslippskuttene som er nødvendige for å nå klimamålene. Regjeringen påpeker selv i planen at vi ligger langt etter for å nå målene for ikke-kvotepiktig sektor, og Miljødirektoratet har i «Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025» understreket at kraft er en viktig forutsetning for utslippsreduksjoner. Disse medlemmer mener at innlemmelse av styringsforordningen vil kunne bidra til å adressere disse utfordringene, ved at energi- og klimapolitikken sees i en helhetlig sammenheng og planlegges mer systematisk.

Disse medlemmer viser videre til at de resterende rettsaktene også er viktige for norsk energi- og klimapolitikk. Blant annet vil risikoberedskapsforordningen styrke forsyningssikkerheten gjennom sterkere beredskapssamarbeid med EU om forebygging og håndtering av kriser i kraftmarkedet. Elmarkedsdirektivet og -forordningen inneholder på sin side styrkede forbrukerrettigheter og bedre ressursutnyttelse av kraftmarkedet, mens Acer-forordningen sikrer en enhetlig og transparent regulering av kraftmarkedet.

Disse medlemmer er av den klare oppfatning at det både i et miljøpolitisk, energipolitisk og sikkerhetspolitisk perspektiv vil være en fordel for Norge å knytte seg tettere til det europeiske energisystemet. Å nedlegge veto mot EUs «Ren energi-pakke», og å melde Norge ut av ACER, er det diametralt motsatte av den energi- og klimapolitikken Norge og Europa trenger nå.

Disse medlemmer viser til energi- og miljøkomiteens behandling av Dokument 8:59 S (2024–2025) og Dokument 8:63 S (2024–2025), der disse medlemmer blant annet foreslo å be regjeringen legge fram alle direktiver og forordninger i «Ren energi-pakken» for Stortinget.

Komiteens medlem fra Rødt viser til en mer omfattende gjennomgang av konsekvensene av EUs fjerde energimarkedspakke i Rødts merknader til Innst. 368 S (2023–2024) fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommisjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslagene og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument 8:58 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om nei til EUs fjerde energimarkedspakke – vedtas ikke

II

Dokument 8:75 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke – vedtas ikke

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 1. april 2025

Ingvild Kjerkol

leder

Mani Hussaini

ordfører

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2475-

18. februar 2025

Svar på representantforslag 58 S (2024-2025) – om nei til EUs fjerde energimarkedspakke

Jeg viser til oversendelse 06.02.2025 fra Energi- og miljøkomiteen der det bes om uttalelse til representantforslag 58 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.*
- 2. Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.*

Stortingsrepresentantene viser til at nasjonal kontroll over energiressursene har vært avgjørende for utvikling og vekst i alle deler av landet, og at det er viktig at Norges naturgitte ressurser også i fremtiden skal kunne være en konkurransefordel for norsk industri og bidra til rimelig strøm for folk i Norge. Dette er jeg helt enig i.

Stortingsrepresentantene viser videre til innlemmelsen av EUs tredje energimarkedspakke, som ble vedtatt av Stortinget 22. mars 2018. Representantene hevder at vedtaket innskrenket Norges mulighet til å styre kraftpolitikken til beste for husholdninger og industri i Norge, og at både den nasjonale og den folkevalgte kontrollen over norsk kraftpolitikk ble svekket. Dette er jeg ikke enig i.

Høyesterett har gjort en grundig vurdering av myndighetsoverføringen som fant sted i forbindelse med innlemmelsen av tredje energimarkedspakke i EØS-avtalen. Deler av

dommen som ble avsagt 31. oktober 2023 er oppsummert som følger på hjemmesiden til Høyesterett:

«Høyesterett fastslår at ACER/ESA ikke kan bestemme om det skal bygges nye utenlandskabler, eller forby restriksjoner på eksport av kraft. Heller ikke strømpriser kan ACER/ESA fastsette. Dette er Nei til EU enig i. Organisasjonen har imidlertid argumentert for at vedtak fra ACER/ESA indirekte kan påvirke strømprisene. Høyesterett mener at en slik effekt ikke kan være annet enn marginal sett i lys av det som uansett følger av at utenlandskablene finnes og inngår i det europeiske kraftmarkedet som Norge uansett er en del av. Strømprisene er en funksjon av en rekke forhold, så som overføringskapasitet, værforhold og prisen på annen energi.

Konklusjonen er at selv om det ved stortingsvedtaket i 2018 ble overført myndighet på et viktig samfunnsområde – energisektoren – fikk ikke internasjonale organer myndighet til å treffe beslutninger av stor samfunnsmessig betydning i Norge. Høyesterett kommer derfor til at myndighetsoverføringen er lite inngripende, og at Stortinget ikke brøt Grunnloven i 2018».

Det er verdt å merke seg at Høyesteretts dom er enstemmig. Høyesterett slår også fast at det ikke er snakk om et tvilstilfelle.

Representantene mener vedtaket i 2018 innebar at Norge langt på vei ble en del av EUs energiunion og EUs felles kraftmarked. Representantene ser dermed bort fra at Norge har vært en del av EUs indre energimarked siden ikrafttredelsen av EØS-avtalen i 1994. Fysisk og økonomisk har Norge vært en integrert del av det nordiske kraftmarkedet siden begynnelsen av 1990-tallet.

Storingsrepresentantene foreslår at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett. Og at «Norge fullt ut og ugjenkallelig blir en del av EUs felles kraftmarked» dersom pakken blir del av EØS-avtalen. Etter min vurdering blir det feil å tillegge de aktuelle rettsaktene i «Ren energi»-pakken fra 2018 den betydningen forslagstillerne gjør. Norge er allerede del av det indre energimarkedet. Den daglige driften og arbeidet med å sikre fysisk balanse i kraftsystemet skjer allerede sammen med myndigheter, nettselskap og kraftselskap i Sverige, Danmark, Finland, og de andre landene vi er knyttet sammen med. Også her vil strømprisene være en funksjon av en rekke forhold, som overføringskapasitet, værforhold og prisen på annen energi, gitt at vi allerede er en del det europeiske kraftmarkedet.

«Ren energi»-pakken fra 2018 består av åtte direktiver og forordninger. Det som kan kalles fjerde energimarkedspakke er en del av dette, og består av elmarkedsdirektivet, elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen. Disse EU-reglene er EØS-relevante. Regjeringen har slått fast at det ikke skal legges ned et såkalt veto mot disse. Som varslet 31. januar, vil ikke regjeringen i en situasjon med stor ustabilitet i de europeiske kraftmarkedene innføre markedsregelverket i Ren energi-pakken. Dette gjelder også i neste stortingsperiode.

Det er en situasjon med høye og ustabile kraftpriser i Europa, blant annet med bakgrunn i bortfallet av russiske energiforsyninger. Kraftsystemene i Europa har også gjennomgått store endringer med nedlegging av regulerbar kraftproduksjon og økt utbygging av væravhengig produksjon. Det europeiske kraftsystemet er derfor mer sårbart for endringer i værforhold, og for uforutsette hendelser som kan gi knapphet på kraft. Jeg er kjent med at det pågår arbeid med å følge opp disse utfordringene, både på EU-nivå og i EUs medlemsland. Før vi knytter oss tettere til EUs kraftmarked vil regjeringen vurdere resultatene av EUs arbeid for å bedre konkurransekraften og legge til rette for lave og stabile energipriser.

I representantsforslaget foreslås det å starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER. Det norske kraftsystemet har lenge vært en integrert del av det europeiske kraftsystemet. ACER-forordningen er en av flere rettsakter som samlet utgjør et sammenhengende regelverk for energimarkedet i EU.

Dersom Norge skulle gå tilbake på beslutningen om å innlemme ACER-forordningen i EØS-avtalen, måtte vi i så fall komme til enighet med EU (inkl. medlemslandene), Island og Liechtenstein om å endre den allerede inngåtte EØS-komitebeslutningen om tredje energimarkedspakke. EØS-avtalen er basert på tillit mellom partene. Dersom Norge ikke står ved sine forpliktelser, kan vi heller ikke forvente at de andre partene står ved sine på områder som er vanskelige for dem. Energimarkedsregelverket, inkludert ACER-forordningen, er EØS-relevant regelverk og i kjernen av våre EØS-forpliktelser.

ACER er en tilsynsmyndighet for energimarkedet og et samarbeid mellom energiregulatorer i Europa. RME deltar fra norsk side, ikke som medlem, men som deltager med talerett. RME deltar i flere grupper og komiteer som diskuterer den videre utviklingen av EUs energimarked. Deltagelse i ACER gir oss informasjonstilgang og innflytelse. Norge har lang erfaring og stor kompetanse på området, og norske innspill blir i stor grad hensyntatt i ACER-arbeidet. Forslaget svekker etter mitt syn norske interesser.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke slutter seg til forslagene som fremmes.

Med hilsen

Terje Aasland

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2475-

19. februar 2025

Svar på representantforslag 75 S (2024-2025) om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke

Jeg viser til oversendelse 13.2.2025 fra energi- og miljøkomitéen der det bes om uttalelse til representantforslag 75 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.*
- 2. Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.*
- 3. Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommisjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).*

Jeg viser også til utredning av representantforslag 58 S, som også er relevant for utredningen av dette forslaget.

- 1. Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.*

Forslaget dreier seg om rettsaktene i «ren energi-pakken» fra 2018. Denne pakken består av til sammen åtte direktiver og forordninger. Regjeringen har besluttet at fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet skal tas inn i EØS-avtalen. Det er i Norges interesse å innlemme de tre direktivene, som i stor grad er i tråd med gjeldende politikk eller uten betydelige konsekvenser. Stortinget vil forelegges samtykkeproposisjoner om de tre sakene i løpet av våren.

Det som kan kalles fjerde energimarkedspakke er en del av «ren energi-pakken», og består av elmarkedsdirektivet, elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen. Disse EU-reglene er EØS-relevante. Regjeringen har slått fast at det ikke skal legges ned et såkalt veto mot disse. Som varslet 31. januar, vil ikke regjeringen i en situasjon med stor ustabilitet i de europeiske kraftmarkedene innføre markedsregelverket i Ren energi-pakken. Dette gjelder også i neste stortingsperiode.

2. Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.

Det er praksis at vi vurderer hvert enkelt regelverk og de tas inn i EØS-avtalen dersom de er EØS-relevante og akseptable. De tre direktivene som er besluttet innlemmet nå inneholder ingen elementer av myndighetsoverføring. Høyesterett har gjort en grundig vurdering av myndighetsoverføringen som fant sted i forbindelse med innlemmelsen av tredje energimarkedspakke i EØS-avtalen, i dommen som ble avgitt 31. oktober 2023. I dommen uttalte også Høyesterett seg om myndighetsoverføringen skal vurderes isolert eller i sammenheng med tidligere myndighetsoverføring. Høyesterett skriver:

«Slik Grunnloven § 26 andre ledd er utformet, er det naturlige utgangspunktet at det er den traktaten Stortinget er bedt om å samtykke i, som danner rammen for vurderingen av om myndighetsoverføringen er lite inngripende – her EØS-komiteens beslutning 5. mai 2017 om å innlemme rettsaktene i den tredje energimarkedspakken i EØS-avtalen.»

Og oppsummerer: *«Min konklusjon blir dermed at Stortinget ved vurderingen av om en myndighetsoverføring er lite inngripende etter Grunnloven § 26 andre ledd, ikke har plikt til å se myndighetsoverføringen i sammenheng med tidligere myndighetsoverføring. Det samme må da gjelde ved domstolenes grunnlovskontroll.»*

Hvorvidt markedsregelverket i ren energipakken skal innlemmes i EØS-avtalen og om det i så fall skal behandles samlet eller enkeltvis, er det ikke tatt stilling til på nåværende tidspunkt.

3. *Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommisjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).*

EØS-komiteen fattet 5. mai 2017 beslutning om å innlemme rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken i EØS-avtalen, herunder også ACER-forordningen. Beslutningen forplikter Norge til å gjennomføre rettsaktene i denne beslutningen nasjonalt, gjennom nødvendige lov- og forskriftsendringer. Stortinget vedtok i 2018 samtykke til denne beslutningen.

Dersom Norge skulle gå tilbake på beslutningen om å innlemme rettsaktene i tredje energimarkedspakke i EØS-avtalen, måtte vi komme til enighet med EU (inkl. medlemslandene), Island og Liechtenstein om å endre den allerede inngåtte EØS-komiteebeslutningen om tredje energimarkedspakke. EØS-avtalen er basert på tillit mellom partene. Dersom Norge ikke står ved sine forpliktelser, kan vi heller ikke forvente at de andre partene står ved sine, på områder som er vanskelige for dem. Energimarkedsregelverket, inkludert ACER-forordningen, er EØS-relevant regelverk og i kjernen av våre EØS-forpliktelser.

ACER er en tilsynsmyndighet for energimarkedet og et samarbeid mellom energiregulatorer i Europa. RME deltar fra norsk side, ikke som medlem, men som deltager med talerett. RME deltar i flere grupper og komiteer som diskuterer den videre utviklingen av EUs energimarked. Deltagelse i ACER gir oss informasjonstilgang og innflytelse. Norge har lang erfaring og stor kompetanse på området, og norske innspill blir i stor grad hensyntatt i ACER-arbeidet. Forslaget om å trekke Norge ut av ACER svekker etter mitt syn norske interesser.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke slutter seg til forslagene som fremmes.

Med hilsen

Terje Aasland